

KÜTÜPHANE MERDİVENLERİ

Z

A

RT Institute Chicago'da bulunan bir kütüphane merdiveni 1782 tarihine kayıtlı. Ama bir ihtiyaç ve çözüm olarak kütüphane merdivenlerinin çeşitli tasarımlarla ortaya çıkışı ve yaygınlaşması Viktorya dönemine (1837-1901) denk düşüyor. Bunun birkaç sebebi var. Viktorya döneminde yaşanan birçok gelişme konut mimarisi ve mobilyalar başta olmak üzere gündelik hayatı ve alışkanlıkları değiştirdi. Refahın hızla arttığı bu dönemin baskın güzellik anlayışı, gösterişe, ihtişama, abartılı süsle prim veriyordu. Teknik modernleşmenin dışında edebiyatın da geliştiği bu dönemde halk ve okul kütüphaneleri ile birlikte hali vakti yerinde olan evlerde zengin kütüphanelerin oluşturulması moda olmuştu. Viktorya döneminde yüksek tavanlı yapılar yaygındı ve yaptırılan kütüphane duvarının tamamını kaplıyordu. Üst raflara ulaşmak bir problem olarak ortaya çıktı ve çözümü de gecikmedi.

Viktorya dönemi mobilya ve ahşap kullanımında belirgin bir stil oluşturmuştu. Kütüphane merdivenleri, dönemin merdiven imal etme anlayışının tipik bir uyarlaması olarak tezahür eder. Herhangi bir sert ağaçtan yapılırsa da, meşe ağacı, akçağaç, dişbudak, maun, huş ağacı, kiraz, ceviz gibi dayanıklı, dokusu ve kokusu olan ağaçlar tercih edilmiştir. Ahşap kullanımına sık sık metal yardımcıları da eşlik etmiş; yaygın olarak kullanılan raylı sistemler ve metal tekerleklerde piring, krom, kalay, nikel veya bakır kaplamalar uygulanmıştır.

Kütüphane merdivenleri, 19. yüzyılın ilk yarısında Avrupa asalet ve burjuvasının göstergelerinden birisi olarak tezahür etti. Seçkin kişilerin malikanelerinde, çalışma odalarında, ofislerinde tabandan tavana kadar yapılan özel kütüphanelerinde sadece bir ev mobil-

Üç basamaklı, ceviz ağacından yapılmış kütüphane merdiveni. ABD.

Sol taraftan korkuluklu, kayın ağacından yapılmış kütüphane merdiveni. 19. yüzyıl, İngiltere.

Katlanır kayın ağacından yapılmış kütüphane merdiveni. 19. yüzyıl, ABD.

Ahşap üstü deri kaplanmış üç basamaklı kütüphane merdiveni. 19. yüzyıl, İtalya.

Katlanır altı basamaklı masif kauçuk ahşap kütüphane merdiveni. Fransa.

İngiliz Beaufort dükünün 1782 yılında Londralı marangoz William France'a yaptırdığı bu kütüphane merdiveni, kır evinin hesap defterlerine 16 pound olarak işlenmiş. Art Institute Chicago.

yası olarak değil, sınıfsal bir ürün olarak da görüldü. İngiliz marangoz ustaları ağaç kullanımındaki becerileriyle dikkat çekseler de, Fransız marangozların daha yetenekli ve yaratıcı olduklarına dair belirtiler var. Londralı marangozlar Fransız meslektaşlarının tasarımlarını dikkatle takip ederek ilginç mekanik mobilyalar ürettiler. Bunlardan biri, sabit ayak yerine, hareket eden tekerlekli merdivenlerdi. Bu özellik, İngiliz subaylar tarafından ev konforunu artıracak şekilde diğer mobilyalara sirayet eden bir talebe dönüştü ve sandalyeler, kanepeler, yemek masaları hatta yataklar bile hareket eden tekerlekli mobilyalar haline geldi.

Zaman ilerledikçe merdivenin ana malzemesi olan ahşabın yerini paslanmaz çelik ve diğer metaller almaya başladı. Dayanıklı ve çok yönlü kullanıma imkan tanıyan yeni tasarım anlayışları uygulandı. Kütüphanenin raf yüksekliğine bağlı olarak, üç basamaklı düz merdivenlerden, çok basamaklı kavisli merdivenlere, üstten asılmalı raylı sistemlerden hareket eden tekerlekli merdivenlere, katlanarak küçülebilen merdivenlerden, masa ve sandalye formuna dönüştürülebilen merdivenlere kadar çok çeşitli örnekler imal edildi. **Z**

Dairesel merdiven, 1905, ABD.

Yan korkuluklu ceviz kütüphane merdiveni. Fransa.

Maun katlanır kütüphane merdiveni. İngiltere.

Maun sarmal
kütüphane merdiveni. İngiltere.

Ceviz ve meşe ağacından yapılmış
katlanır kütüphane merdiveni. İngiltere.

Ceviz kaplama kütüphane merdiveni.
20. yüzyıl başları, Rusya.

Kiraz ve abanoz ağacından yapılmış
kütüphane merdiveni. İngiltere.

Ceviz ve meşe ağacından yapılmış dört
basamaklı kütüphane merdiveni. ABD.

Metal destekli ahşap kütüphane merdiveni.
İngiltere.